

Od redakcji

Zgodnie z zapowiedziami, niniejszy numer „Studiów Teologiczno-Historycznych Śląska Opolskiego” został po raz pierwszy w historii tego czasopisma w całości poświęcony jednemu określone mu tematowi. Problematyka, której dotyczy, związana jest z posynodalną adhortacją apostolską papieża Franciszka *Amoris laetitia*. Dokument ten od chwili opublikowania w marcu 2016 r. stał się przedmiotem licznych dyskusji w mediach, konferencji naukowych i debat specjalistów na całym świecie. Treści zawarte w posynodalnej adhortacji, dyskutowane wcześniej podczas obrad dwóch synodów biskupów na temat rodziny, rodzą liczne pytania i kontrowersje, ale spotykają się także z różnymi sposobami interpretacyjnymi. Dotyczy to zwłaszcza tych wątków, które można określić jako *novum* w stosunku do tradycyjnych ujęć i dotychczasowych praktyk wobec złożonych problemów życia małżeńskiego i rodzinnego.

Myślą przewodnią niniejszego tomu, poświęconego dokumentowi *Amoris laetitia*, jest pytanie o to, czy zawarte w nim treści można określić ewolucją, czy rewolucją w nauczaniu Kościoła katolickiego o małżeństwie. W poszukiwaniu odpowiedzi na powyższe pytanie chodzi o wyjaśnienie głównie tych treści adhortacji, które mogą wydawać się, że są odejściem od dotychczasowego stanowiska Kościoła katolickiego o małżeństwie, i ukazanie sposobu ich właściwego rozumienia, możliwości interpretacyjnych, a przez to dojście do odpowiedzi na postawione w temacie pytanie. Niemniej ważnym elementem omawianego pytania jest próba ukazania tego, w jaki sposób posynodalna adhortacja papieża Franciszka została przyjęta w różnych krajach Europy i jaki jest stan recepcji tego dokumentu. Chodzi o ukazanie tego, czy *Amoris laetitia* została przyjęta z lękiem i niepokojem i jest uważana za odejście od dotychczasowej nauki Kościoła, czy też jest widziana jako szansa i wezwanie dla poszczególnych Kościołów lokalnych i przyjęta z ulgą i spokojem jako wyraz stale ewoluującego nauczania Kościoła, który odczytując znaki czasu, nie obawia się wychodzić naprzeciw złożonym problemom ludzkiego życia.

Opracowania, które zawiera niniejszy numer „Studiów Teologiczno-Historycznych Śląska Opolskiego”, mają charakter naukowy i są elementem debaty na temat

Amoris laetitia, jaka toczy się wśród teologów na całym świecie. Prezentowane teksty są owocem projektu badawczego, do realizacji którego zaangażowali się specjaliści z różnych działów teologii, związanych z różnymi ośrodkami akademickimi w Europie. Niektóre z artykułów powstały na bazie referatów wygłoszonych podczas międzynarodowej konferencji naukowej na temat adhortacji apostolskiej papieża Franciszka, która odbyła się na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego 24 listopada 2016 r., a niektóre są owocem innych konferencji i debat na temat papieskiego dokumentu.

W prezentowanym numerze czasopisma zostało zamieszczonych dwanaście artykułów naukowych dotyczących *Amoris laetitia*, które z różnych perspektyw wyjaśniają problematykę wyrażoną w tytułowym pytaniu. Z tej racji, że adhortacja posynodalna jest dokumentem o charakterze duszpasterskim, zasadniczo wszystkie teksty odnoszą się do problematyki duszpasterstwa małżeństw, choć czynią to z różnych perspektyw badawczych. W pierwszym tekście autor przedstawił i uzasadnił tezę o zmianie paradygmatu w teologii, jaki niesie ze sobą *Amoris laetitia*, oraz wskazał na nowe obszary duszpasterskie, jakie wynikają z nauczania posynodalnej adhortacji. Dwa kolejne teksty dotyczą zagadnień dogmatycznych. W pierwszym z nich autorka postuluje na podstawie *Amoris laetitia* większe uwzględnienie różnorodności w rozumieniu małżeństwa i rodziny w kontekście procesów wzrostu oraz bardziej ściśle powiązanie idei miłosierdzia ze złożonymi sytuacjami życia ludzkiego. Konkretnie znaczenie teologiczne miłosierdzia sakramentalnego dla ludzi w złożonych sytuacjach jest przedmiotem kolejnego artykułu. Na podstawie tego ściśle teologicznego pojęcia autor uzasadnia możliwość dostępu do sakramentów dla osób rozwiedzionych żyjących w powtórnych związkach. Kolejny artykuł wyjaśnia, w jaki sposób posynodalna adhortacja jest rozwiązaniem „węzła gordyjskiego” między różnymi dyscyplinami teologicznymi, zwłaszcza dogmatyką, teologią moralną, teologią pastoralną i prawem kanonicznym, odnoszącego się do problematyki stanowiska Kościoła wobec osób rozwiedzionych, żyjących w powtórnych związkach, oraz wskazuje na postulat rozwoju nauki na ten temat w tych dziedzinach w duchu nauczania Soboru Watykańskiego II.

Kilka artykułów niniejszego półrocznika dotyczy szczegółowych zagadnień teologicznomoralnych, jakie związane są z *Amoris laetitia*. Pierwszy z nich omawia problem napięcia rodzącego się między etosem miłosierdzia postulowanym przez posynodalną adhortację a dylematami sumienia, jakie mogą rodzić się w związku z rozwiązaniami proponowanymi dla osób żyjących w związkach niesakramentalnych. Przedmiotem kolejnego tekstu są dyskusje na temat nierozzerwalności małżeństwa oraz różnych jego interpretacji możliwych w związku z pewnymi sformułowaniami zawartymi w *Amoris laetitia*. Kluczowe dla zrozumienia

papieskiego dokumentu pojęcie „rozeznania duszpasterskiego” jest przedmiotem artykułu, które zostaje wyjaśnione na podstawie zastosowanych przez Franciszka ekfraz. Opierając się na słownych obrazach, autorka tekstu przedstawia, w jaki sposób Kościół może stać się „szpitalem polowym”, który nie waha się wyjść poza literę prawa. Kolejnym pojęciem istotnym dla zrozumienia nauczania posynodalnej adhortacji jest zasada stopniowości. Jej znaczenie dla interpretacji treści *Amoris laetitia*, związek z innymi zasadami oraz nowy styl obchodzenia się z sytuacjami nieregularnymi są przedmiotem kolejnego tekstu, którego autor ukazuje i uzasadnia kontynuację nauczania Kościoła o małżeństwie.

Pytanie o to, czy *Amoris laetitia* jest ewolucją, czy rewolucją w nauczaniu Kościoła katolickiego o małżeństwie, odnosi się także do problemu jej przyjęcia i recepcji w różnych Kościołach lokalnych. Problematykę tę omawiają kolejne artykuły. Pierwszy z nich dotyczy recepcji posynodalnej adhortacji na Węgrzech i wyzwania, jakie w tym społeczeństwie związane są z problematyką *gender*, które porusza papieski dokument. W wielu krajach *Amoris laetitia* została przyjęta z entuzjazmem i niepokojem. Takie reakcje występowały także w Słowenii, co analizuje kolejny artykuł. Dla osób zaangażowanych w duszpasterstwo rodzin w Słowenii dokument ten stanowi ważny impuls dla odnowy działalności pastoralnej Kościoła w tym obszarze. Stwierdzenie z *Amoris laetitia* o tym, że nie należy oczekiwać rozstrzygnięć Urzędu Nauczycielskiego Kościoła w odniesieniu do wszystkich szczegółowych problemów, stanowi wezwanie ludzi wierzących żyjących w społeczeństwach pluralistycznych. To, jakie mogą rodzić się w związku z tym pytania w obszarze moralności, omawia kolejny artykuł na przykładzie problemów na Górnym Śląsku. Dokument papieża Franciszka, mający charakter duszpasterski, zawiera także wskazania o charakterze pedagogicznym. Ostatni artykuł syntetycznie ukazuje treści pedagogiczne adhortacji, głównie związane z życiem małżeńskim i rodzinnym.

W dziale *Recenzje – Materiały – Sprawozdania* zostały zamieszczone teksty dotyczące adhortacji apostolskiej *Amoris laetitia*. Na początku znajdują się trzy recenzje publikacji, które ukazały się na temat papieskiego dokumentu. Dwie z nich dotyczą książek, które zostały opublikowane przez niemieckie wydawnictwo *Herder* we Fryburgu Bryzgowijskim oraz francuskie wydawnictwo *Salvator* w Paryżu. Trzecia recenzja dotyczy zimowego numeru kwartalnika „Więź” z 2016 r., w którym ukazało się kilka artykułów o *Amoris laetitia*. Prezentowany dział zawiera także omówienie dokumentu wydanego w styczniu 2017 r. przez Konferencję Episkopatu Niemiec na temat dopuszczenia do sakramentów osób rozwiedzionych, które zawarły ponowny związek. Na końcu zostało umieszczone sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej na temat dokumentu

Amoris laetitia, która została zorganizowana na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego w listopadzie 2016 r.

Pozostaje mieć nadzieję, że teksty zamieszczone w prezentowanym numerze „Studiów Teologiczno-Historycznych Śląska Opolskiego” na temat *Amoris laetitia* przyczynią się do przybliżenia treści tego dokumentu i wyjaśnienia sposobów właściwej ich interpretacji. Jeśli zaś publikowane teksty sprowokują nowe pytania i dyskusje, to spełnią kolejny ważny cel opracowań naukowych.